

accent

NY
SERIE:
RUNES
PLANERINGS-
SKOLA

"ALKOHOL
HÖR INTE TILL
JULEN"

Börje Salming
gillar Vit jul

SRI LANKA –
TIO ÅR SENARE

Så gick det med hjälpen
till tsunamins offer

"MUSIKEN
RÄDDADE MIG"

Jasmine Kara i stor
intervju om sin
nykterhet

DEN SVENSKA PENSIONSSYNDEN

Dina pensionspengar investeras i tobak och alkohol

DEN SVENSKA PENSIONSSYNDEN

SÅ GÖDER VÅRA PENSIONSPENNGAR ALKOHOL- OCH TOBAKSINDUSTRIN

Vad händer egentligen med våra pensionspengar?

Accent bestämmer sig för att ta reda på det. Följ med på en granskning i fem akter där vi synar etiken, alkoholjättarna, miljarderna och vårt eget ansvar.

TEXT **FREDRIK QUISTBERGH** ILLUSTRATION **MAGNUS FREDERIKSEN**

Blicken sveper återigen över datorskärmen. Kan det verkligen stämma? Hon går igenom kolumnerna en gång till. AP7 Heineken 102,7 miljoner, AP4 SABMiller 162,7 miljoner, AP2 Philip Morris 66,7 miljoner och så fortsätter det.

– Det fanns inte i min värld att min pension går till alkohol- och tobaksindustrin, säger Nathalie Carlryd. Att jag bidrar till alkoholindustrin, det är ju äckligt.

Nathalie har just tagit del av Accents unika granskning av de allmänna pensionsfonderna. Granskningen visar att AP-fonderna äger aktier och andra värdepapper i alkohol- och tobaksföretag till ett marknadsvärde av 16,7 miljarder svenska kronor.

Det rör sig inte om några enstaka positioner i ett fåtal bolag. Totalt har AP-fonderna ett direktäggande i de flesta av världens största alkohol- och tobaksföretag såsom Diageo, Carlsberg, Anheuser, Philip Morris och American Tobacco.

"Det fanns inte i min värld att min pension går till alkohol- och tobaksindustrin."

NATHALIE CARLRYD

Innehavet är fördelat på hela 453 miljoner aktier och andra värdepapper. Våra pensionspengar satsas i alkohol- och tobaksindustrin. Ju mer sprit och cigaretter som säljs – desto högre pension kan du få. Hur blev det så här?

--- I ---

Världens farligaste produkter

De flesta AP-fonderna är ett slags buffert som ska jämna ut skillnaderna mellan den pension som betalas ut och de pensionspengar som kommer in till vårt pensionssystem. Första-, Andra-, Tredje- och Fjärde AP-fonden förvaltar mer än 1 000 miljarder av våra pensionspengar. Ägandet är spritt i aktier och andra värdepapper. Den vanlige pensionsspararen kan inte påverka hur de här pengarna placeras. Sjunde AP-fonden är det statliga soffliggarnalternativet i premiepensionssystemet. Där hamnar dina premiepensionspengar – om du inte själv gör ett aktivt val. AP7 förvaltar i dagsläget 213 miljarder kronor åt drygt tre miljoner svenskar.

Politikerna i riksdagen bestämmer över AP-fonderna. Vilka företag AP-fonderna

FOTO: PETER KNUTSON

Johan Florén,
kommunikationschef
på AP7.

får investera i styrs av en skrivelse från 1999 som säger att:

"Hänsyn till miljö och etik skall tas i planeringsverksamheten utan att avkall görs på det övergripande målet om hög avkastning."

AP-fonderna tolkar den här skrivningen som att de ska ta hänsyn till både etik, miljö och avkastning. Men av dessa tre områden väger avkastningen tyngst.

– Det handlar om att det ekonomiska intresset är överordnat folkhälsointresset. Etik och miljö får anpassa sig till de ekonomiska målen säger Per-Åke Andersson, programsekreterare för IOGT-NTO-rörelsens internationella arbete.

Per-Åke Andersson kan inte förstå att pensionspengarna tilläts starka alkohol- och tobaksindustrin. Enligt honom är alkohol och tobak några av de absolut farligaste produkterna som finns. FN-organet WHO:s senaste statistik visar att 3,3 miljoner människor årligen dör på grund av alkohol. Per-Åke räknar med att ungefär lika många barn varje år tvingas till gatan för att deras föräldrar missbrukar.

– Jag ser ju hur alkoholföretagen agerar ute i världen, säger han. Det finns absolut ingen etik hos dem. De marknadsför till vilket pris som helst, de manipulerar politiken och är beredda att gå över lik. Förklara för mig, var finns etiken i det?

Innan vi låter den frågan gå till AP-fondernas informationschefer ska vi undersöka vilka svar en pensionssparare, som inte vill satsa sina pengar i alkohol och tobak, får.

--- II ---

"Man tycker ju att det borde innefatta det ..."

Nathalie Carlryd är 28 år och har redan börjat tänka på sin pension.

– Jag har en far som är 77 år och egenföretagare. Han har ingen bra pension. Att se någon som framgångsrikt slitit så hårt för det man tror på och ändå inte har särskilt bra pension har fått mig att börja tänka på hur det blir när jag blir gammal, säger hon.

Nathalie är också nykterhetsaktivist. Hon sitter i styrelsen för IOGT-NTO-föreningen "Vildvuxen" och jobbar på Ungdomens Nykterhetsförbund. Hon har precis tagit del av Accents granskning och vill nu kolla hur det ligger till med sina egna pensionspengar.

Nathalie loggar in med sitt bank-id på Pensionsmyndighetens hemsida och klickar sig fram till sina pensionsidor. Eftersom hon inte gjort något val ligger hennes premiepension i Sjunde AP-fonden. AP7 äger över 16 miljoner aktier i olika alkohol- och tobaksföretag till ett marknadsvärde av 5,3 miljarder kronor. Hon kan fortfarande, trots att det nu även syns på datorskärmen, inte riktigt tro på att hennes pensionspengar hamnat hos alkohol- och tobaksindustrin.

– Jag kunde tänka mig att det fanns andra industrier som inte känns okej. Men att min pension kunde gå till alkohol och tobak kunde jag absolut inte tänka mig, säger hon.

Nathalie ringer upp Pensionsmyndighetens kundservice.

Nathalie: *Jag bryr mig om alkohol och tobaksfrågor och jag vill vara säker på att jag inte ska stötta det. Hur vet jag att mina pengar inte går dit?*

Pensionsmyndigheten: *Då ska vi se här ... Som man säger den här AP7 tar miljö och etisk hänsyn. Man tycker ju att det borde innefatta det du säger där men jag ska se här ... Du har inte varit inne på hemsidan och kollat?*

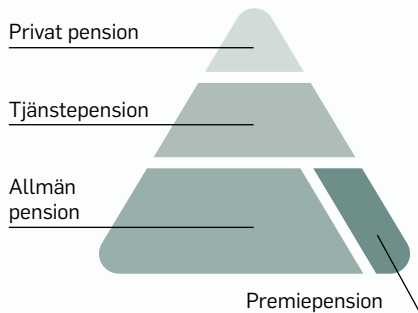
Nathalie: *Bara lite men jag tycker att den verkar så krånglig.*

Pensionsmyndigheten: *Jag ska se om jag kan skicka information ...*

... om du väntar ... (väntan i två minuter och tjugonio sekunder)

Fakta. Det nya pensionssystemet

Pensionspyramiden förklarar varifrån din pension kan komma. Botten utgörs av den allmänna pensionen. Den allmänna pensionen är uppdelad i inkomstpension och premiepension. Alla som bött och arbetat i Sverige får allmän pension. Varje år läggs 18,5 procent av din pensionsgrundande inkomst, exempelvis lön eller andra ersättningar, undan till den allmänna pensionen. Av de 18,5 procenten går 16 procentenheter till inkomstpensionen och 2,5 procentenheter till premiepensionen.

” Jag ser ju hur alkohol-
företagen agerar ute i
världen. Det finns absolut
ingen etik hos dem.”

PER-ÅKE ANDERSSON

--- III ---

Pensionsmyndigheten: *Ja, sådär, tack för att du väntade. Sök på ”Sök fonder” och så kan du skriva in 545541.*

Nathalie: *Då kommer jag till AP7 räntefond.*

Pensionsmyndigheten: *Den är uppdelad i ränte- och aktiefond ...*

Nathalie: *... hållbarhetsprofil, nu hittar jag den.*

Pensionsmyndigheten: *I början står det inte så mycket. De tar ett tydligt ansvar och så vidare ... Du kanske inte hittar det du letar efter? Det var alkohol och ...*

Nathalie: *... tobak.*

Pensionsmyndigheten: *Tobak, ja ...*

Nathalie: *Ska jag söka på det eller?*

Pensionsmyndigheten: *Risknivåer ... nej, vänta en liten stund till ... (väntan i fem minuter och trettiosex sekunder)*

Pensionsmyndigheten: *Hej, ursäkta att du fått vänta. Det tar lite tid detta. Jag har gått igenom och kollat på AP7:s hemsida. Jag har hittat en lista på vilka de inte samarbetar med så att säga. Där kunde jag inte hitta något direkt som jag kunde koppla till alkohol eller tobak men det kan vara så att jag inte hittat den informationen hos oss. Du ska få ett telefonnummer direkt till AP7 så kan de berätta mer hur de har placerat. Telefonnumret till dem är 08-412 26 60.*

Nathalie: *Okej, tack så mycket. Hejdå.*

Pensionsmyndigheten: *Tack, hejhej.*

Akt 3: Etik á la AP-fonderna

Johan Florén är kommunikationschef på AP7. Han tycker inte alls det är konstigt att pensionspengarna går in i alkohol- och tobaksindustrin.

– Staten är tobaksproducent, vapen-tillverkare och har en lång historia som alkoholproducent. Vi är en del av staten eftersom vi är en statlig myndighet. Det skulle bli en konstig situation om vi plötsligt skulle säga att det här är oförenligt med statlig verksamhet. Då blir det som att den ena delen bekämpar den andra.

AP7:s strategi är att investera enligt ett världsindex om ungefär 2 600 olika bolag. De värderar inte varje enskilt bolag – eftersom analyskostnaderna då kan öka och i sin tur leda till högre avgifter. Men de investerar inte i vilka bolag som helst. De utesluter företag som bryter mot de internationella konventioner som Sverige har undertecknat när det gäller miljö, mänskliga rättigheter, korruption och andra områden.

– Det är en bra grund, säger Johan Florén. Den är tydlig och demokratiskt förankrad. Det är en bra bit över hundra konventioner. De speglar värderingar som en

Nathalie Carlyrd ringer Pensionsmyndigheten.

FOTO: NATHALIE C ANDERSSON

stor del av världens befolkning delar.

De bolag som bryter mot de här konventionerna ska uteslutas. I dagsläget utesluter AP7 ett femtiotal olika företag. Eftersom alkohol- och tobaksindustrin inte är olaglig ser AP7 inga problem med sina investeringar där.

– Även om det finns många negativa aspekter med alkoholkonsumtion, särskilt om den blir omfattande, kan man väl se att svenska folket vill ha sin alkohol. Det är samma sak med rökning och de flesta svenskar vill att vi ska ha ett försvar, säger Johan Florén.

Arne Löw är ordförande för Etikrådet. Det är ett samarbete mellan Första, Andra, Tredje och Fjärde AP-fonden.

De här fonderna äger tillsammans över 437 miljoner aktier och andra värdepapper i alkohol- och tobaksindustrin till ett marknadsvärde av 11,4 miljarder kronor. Arne Lööw tycker inte att det är något att förvånas över.

– Vi inom Etikrådet tittar på att företagen följer de lagar och regler som finns och att de inte bryter mot några konventioner, säger han. I Sverige är ju både rökning och alkohol tillåtet så vi har tolkat det som att vi får investera i det och gör det också.

Arne Lööw berättar att de blir kontaktade av väldigt många olika organisationer. Alla tycker att just deras fråga är viktigast.

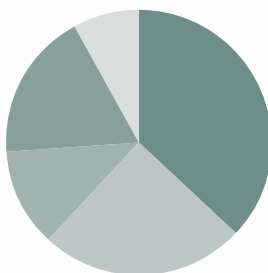
– En första säger: Ni kan inte äga det här, för det är oetiskt. En andra säger: Vi tycker inte att ni ska äga det här, för det är oetiskt. En tredje säger: Det är helt omoraliskt att äga det här. Till slut står vi där och man kan fråga sig: Vad ska vi äga egentligen? Vi vill gärna ha vettig information från så många som möjligt. Men det övergripande som styr oss är statens regler och de internationella konventioner som Sverige skrivit under.

Idag styrs AP-fonderna av skrivningen:

”Hänsyn till miljö och etik skall tas i placeringsverksamheten utan att avkall görs på det övergripande målet om hög avkastning.”

Men den här skrivningen kan ändras. Efter flera statliga utredningar har den tvärpolitiska Pensionsgruppen meddelat

Fakta. SIFO-mätning av svenskarnas syn på etiskt pensionssparande

AP-fonderna förvaltar svenskarnas allmänna pensionsbesparingar. Tycker du att de ska ta hänsyn till miljö och etik i förvaltningen av pensionspengarna?

- 37 % Ja, så länge det inte leder till lägre pensioner.
- 25 % Ja, till och med om det sänker pensionerna
- 12 % Ja, men bara om det leder till högre pensioner.
- 18 % Nej, förvaltningen ska bara ge svenskarna så bra pension som möjligt.
- 8 % Vet inte

att ett nytt förslag kan komma under nästa år. I samband med regeringsskiftet tog även Miljöpartiet plats i Pensionsgruppen och nu ryktas det om att hållbarhetsperspektivet ska stärkas ytterligare.

– Vi är en myndighet och gör som vi blir tillsagda, säger Johan Florén. Om politikererna skriver fram en ny lag där det står att vi inte ska investera i olje-, vapen-, tobaks- eller alkoholbolag då gör inte vi det. Men skulle man fatta ett sådant beslut skulle det inte vara baserat på att man vill ha bästa möjliga pensioner. Utan då är det ett politiskt ställningstagande att man har en värdering man vill driva, eventuellt till ganska höga kostnader.

Men finns det verkligen en motsättning mellan hållbarhet och avkastning?

av AP7, 21 olika akademiska studier som publicerats i ämnet sedan 2008. Resultatet: Det finns inga belägg för att etisk hänsyn sänker avkastningen.

Hon tycker den nuvarande skrivningen, att AP-fonderna ska ta hänsyn till etik och miljö utan att göra avkall på det övergripande målet om hög avkastning, är otydlig.

– Formuleringen antyder ju att det skulle vara så att tar du hänsyn till miljö och etik så riskerar du att försämra din avkastning. Men det finns andra som tvärtom menar att ta hänsyn är ett sätt att öka avkastningen.

Skulle pensionspengarna krympa om AP-fonderna gjorde sig av med sitt innehav i alkohol- och tobaksindustrin?

– Om de procentuellt sett inte har så stora innehav i de bolagen är det inget bekymmer. Men flera av AP-fonderna har en indexförvaltning. De bestämmer alltså inte själva vilka bolag de investerar i. Då får man ta det onda med det goda och de skulle behöva byta förvaltningsstrategi om de ska utesluta vissa branscher.

--- IV ---

Akt 4: Hållbarhet + Avkastning = Sant?

Forskaren Emma Sjöström är en av landets främsta experter på hållbarhetsfrågor. 2011 analyserade hon, på uppdrag

”Till slut står vi där och man kan fråga sig: Vad ska vi äga egentligen?”

ARNE LÖÖW

FOTO: FREDRIK QUISTBERGH

Arne Lööw,
ordförande
Etikrådet.

Emma Sjöström,
forskare och expert
på hållbarhetsfrågor.

"Det finns andra som tvärtom menar att ta hänsyn är ett sätt att öka avkastningen."

EMMA SJÖSTRÖM

Den 27 oktober i år har Dagens Nyheter:s debattsida rubriken: "Svenskar vill inte att etiska hänsyn sänker pensionen" och artikeln presenteras på följande sätt:

"Ny Sifomätning. Lobbyister ligger på för att använda AP-fondernas pengar för olika politiska mål, från glesbygds- och småföretagsstöd till miljöätgärder. Det riskerar att sänka svenskarnas pensioner."

Undertecknare är AP7:s Johan Florén och vd:n Richard Gröttheim. De hänvisar till en färsk SIFO-undersökning och skriver:

"För att få en tydligare bild av svenska folkets uppfattning i dessa frågor har vi låtit Sifo fråga svenskarna vad de har för åsikter när det gäller hänsyn till miljö och etik i förvaltningen av pensionspengarna."

En kvalificerad majoritet, tre av fyra svenskar, tycker inte att hänsynen till etik och miljö får leda till sänkta pensioner."

För den som tagit del av aktuell forskning om avkastning och hållbarhet – inte minst den som AP7 själva beställt – är det här en märklig slutsats. Och ännu märkligare blir det när man detaljstuderar den SIFO-undersökning AP7 hänvisar till. Den fråga som 1 098 personer fått är:

"AP-fonderna förvaltar svenskarnas allmänna pensionsbesparingar. Tycker du att de ska ta hänsyn till miljö och etik i förvaltningen av pensionspengarna?"

Svaren fördelar sig så här:

37 % svarar: Ja, så länge det inte leder till lägre pensioner.

25 % svarar: Ja, till och med om det sänker pensionerna

12 % svarar: Ja, men bara om det leder till högre pensioner.

18 % svarar: Nej, förvaltningen ska bara ge svenskarna så bra pension som möjligt.

8 % svarar: Vet inte/kan inte uttala mig.

Accent bad forskaren och statistikexperten Peter Håkansson, som bland annat skrivit boken "Statistiken i nyheter-na", granska SIFO-underlaget och AP7:s debattartikel. Han tycker inte att AP7:s slutsats håller.

– Det är oärligt helt enkelt, säger Peter Håkansson. Det är en oärlig slutsats utifrån resultatet av de här mätningarna.

Vad vore en rimligare slutsats?

– Man skulle kunna dra slutsatsen att tre fjärdedelar svarar ja, de tycker att etiska och miljömässiga hänsyn vid pensionen ska ha betydelse. Arton procent svarar nej och åtta procent vet inte.

Johan Florén tycker att han kanske borde skrivit till någon mening i debattartikeln om att många svenskar är positiva till hållbarhetsarbetet.

– Det är faktiskt bara arton procent som inte tycker att vi ska hålla på med det. Sedan är det några som tycker att det måste leda till ökad avkastning. Men mer än hälften tycker att vi ska göra det så

Det här visar Accent:s granskning:

Accent har granskat AP-fonderna 1, 2, 3, 4 och 7:s innehav av alkohol- och tobaksföretag. Granskningen visar att svenskarnas pensionspengar investeras i alkohol- och tobaksindustrin i stor omfattning.

Totalt äger AP-fonderna aktier och andra värdepapper i alkohol- och tobaksföretag till ett marknadsvärde på 16,7 miljarder svenska kronor. Det rör sig inte om några enstaka positioner i ett fåtal företag. Totalt har AP-fonderna ett direktägande i flera av världens största alkohol- och tobaksföretag såsom SABMiller, Carlsberg, Heineken, Philip Morris och American Tobacco fördelat på över 453 miljoner aktier och andra värdepapper.

Mer information och hela listan över de alkohol- och tobaksföretag AP-fonderna investerar i hittar du på:

accentmagasin.se/pensionssynden

Så gjorde vi granskningen:

Accent har granskat AP-fonderna 1, 2, 3, 4 och 7. Vi har utestulit 6:e AP-fonden som enbart investerar i icke börsnoterade bolag.

Accent har valt att definiera alkohol- och tobaksföretag efter dessa listor:

- Beverage Worlds lista över världens 50 största alkoholföretag.
- KPA Pensions listor över utestulna alkohol- och tobaksbolag.
- Lista på statista.com över världens tio största tobaksbolag.

Accent har valt att enbart titta på direkt ägande, det vill säga innehav av företags aktie eller annat värdepapper. Vi har inte detaljgranskat investmentbolag och liknande.

Mer information och hela genomgången av AP-fondernas innehav i alkohol- och tobaksföretag som nedladdningsbar datafil hittar du på:

accentmagasin.se/pensionssynden

"Gärna en hög pension men inte på bekostnad av vem som helst."

EVA AXELSSON

länge det inte kostar, det borde framgått tydligare.

Dagen efter Accent:s intervju med Johan Florén publiceras ett inlägg på AP7:s egen blogg "Förvalt". Rubriken lyder "Ingen motsättning mellan hållbarhet och avkastning".

--- V ---

"Öppna era hjärtan för alkoholens och tobakens offer"

Det finns stora svenska fondförvaltare som valt att utesluta alkohol- och tobaksindustrin. KPA Pension har 1,2 miljoner kunder – de flesta anställda inom kommun och landsting.

– Vi vill förvalta våra kunders pensionspengar tryggt och etiskt, säger KPA Pensions hållbarhetschef Eva Axelsson. Våra kriterier utgår från kundundersökningar. Sjuksköterskor och lärare ser effekterna av alkohol och tobak i sin vardag. De tycker inte det är okej att deras uppskjutna lön investeras i exempelvis alkoholindustrin.

KPA Pension satsar inte heller pengar i vapenindustrin och kommersiell spelverksamhet. Ibland får de kritik för att de utesluter hela branscher som alkohol och tobak.

– Vi tycker det är viktigt att ha en dialog med företagen så att de får en chans att bättra sig, säger Eva Axelsson. Men vissa branscher går inte att påverka för de har ju den produkt de har. Produktionen av alkohol och tobak är svårt att påverka – då

måste verksamheten upphöra. Gärna en hög pension men inte på bekostnad av vem som helst.

Hållbarhetsexperten Emma Sjöström är inte lika säker på att uteslutning är rätt väg att gå.

– Det är lätt för IOGT-NTO att säga att man inte ska investera i alkohol. Men resten av pensionstagarna kanske inte delar den värderingen. Det är därför som AP-fonderna har valt att ha internationella konventioner som riktmärke och det kan vara rimligt när man representerar hela svenska folket.

Emma Sjöström tycker också att det beror på hur frågorna ställs.

– Många människor är negativa till tobaksrökning, säger hon. Men när man börjar vända och vrida på det är det inte lika lätt. Vad ska man göra med dem som försöker skapa schyssta villkor för tobaksodlarna? Det finns cigaretter med ekologisk tobak. Ska man bara strunta i det eller ska man gå in och vara en aktiv ägare och försöka stötta den verksamheten? Kommer branschen verkligen att försvinna bara för att man utesluter? Jag har inget svar på de frågorna men det är inte lika svart och vitt som man kanske kan tro.

För IOGT-NTO-medlemmen Nathalie Carlyrd är dock valet självklart.

– Jag kommer att spendera ett antal kvällar framför datorn och leta information, säger hon. Sedan ska jag gå ur AP7 och se till att jag inte är en del av det. Sedan ska jag fundera på hur jag ska påverka de andra AP-fonderna.

Eva Axelsson,
hållbarhetschef
på KPA Pension.

FOTO: PRESSBILD

Även IOGT-NTO:aren Per-Åke Andersson har sin premiepension i AP7. Han säger att han ska ta "konsekvenserna av den nya kunskapen" och byta till en annan fond.

– Kanske man skulle bilda en facebook-grupp: Vi som har lämnat AP7, varför inte, säger han och skrattar.

Men han blir snabbt allvarlig igen av frågan om vad han skulle vilja säga till de som har makten över pensionspengarna.

– Öppna era hjärtan för alkoholens och tobakens offer, säger Per-Åke Andersson. Det tycks vara meningslöst att föra ett intellektuellt resonemang kring det hela. Men om man ser till vilka enorma kostnader som alkohol och tobak orsakar runt om i världen så borde det väl vara på sin plats att bedriva en betydligt mer offensiv politik. Alltifrån när det gäller tobak och alkohol i sig till AP-fondernas placeringar. ■

“En viktig diskussion”

Socialförsäkringsminister Annika Strandhäll är ny ordförande för riksdagens Pensionsgrupp. Här är hennes reaktion på Accent:s granskning.

– Jag ser framför mig att vi kommer att diskutera det här framöver. Jag är helt säker på att det är oerhört viktigt för pensions-spararna att de har en god avkastning på sina pensionspengar men också känner en trygghet i att deras pengar investeras på ett schysst sätt.

Tidigare debatter har mest rört miljö och mänskliga rättigheter. Är alkohol och tobak en mindre viktig fråga?

– Nej, det skulle jag inte vilja säga. Uti-från den granskningen ni har gjort så är det spännande att ta med den som en del i en fortsatt diskussion i Pensionsgruppen kring etiska riktlinjer och vad vi gör för tolkningar utifrån detta.

Kommer ni att utesluta en del branscher i de nya riktlinjerna ni arbetar med?

– Jag har ännu inte haft mitt första möte med Pensionsgruppen. Så att föregå den diskussionen känns inte bra. Men jag vet att hållbarhetsfrågan varit levande och jag ska se till att den är med och lever framöver. Det handlar om en avvägning av pensions-spararnas intresse av att säkerställa schyssta pensioner och ta en etik- och miljömässig hänsyn. Det gäller att hitta balansen.

Hur är det möjligt att alkohol och tobak, som är bland de farligaste produkterna i världen, stöttas av pensionspengarna?

– Jag förstår att man kan ha den ingången och kommer att sätta mig in i hur man tidigare har diskuterat kring placeringar i alkohol och tobak.

Var har du själv din premiepension?

– Det har jag inte i huvudet nu. Det borde jag ha men det har jag inte.

Annika Strandhäll

FOTO: SÖREN ANDERSSON

Har du gjort ett val?

– Jag tillhör dem som har gjort ett val för länge sedan. Jag tillhör inte de aktiva som placerar om varje månad.

Vad har du för besked att ge till dem som vill följa sin etiska övertygelse och inte investera i alkohol- och tobaksföretag?

– Min bild är att det här är en viktig och levande fråga i såväl Pensionsgruppen som i AP-fonderna. Det har varit och måste vara en levande diskussion. Vi kommer nu att ta med den granskning som ni har gjort i våra fortsatta diskussioner och har en målsättning att vi ska placera pensionspengarna schysst men också att vi ska säkerställa en god avkastning som innebär bra pensioner. Det är mitt besked i nuläget.

”Har de inget civilkurage?”

Linda Engström är kommunikations- och påverkanschef på IOGT-NTO. Hon reagerar starkt över att pensionspengarna investeras i alkohol- och tobaksindustrin.

– Min första reaktion var ett så fullt ord att det inte lämpar sig för tryck. Min andra reaktion var att det här faktiskt är ganska självklart. Alkohol ses inte som en tillräckligt viktig etisk fråga av den stora massan. Det avspeglar sig i alla debatter.

Fondförvaltarna säger att de följer de lagar och regler som finns. Alkohol- och tobaksbolagen gör inget olagligt.

– Har fondförvaltarna inget civilkurage? Det finns ju mycket som det inte finns några internationella lagar emot men man måste väl ha ett eget förhållningssätt och samvete? Vi behöver politiskt se över riktlinjerna. Fram tills dess kan väl fondförvaltarna tänka lite själva.

Vad tycker du att fondförvaltarna ska göra?

– Sluta investera i alkohol och tobak. Hitta bättre saker att investera i och upp-täcka att de har ett ansvar i en global värld. Anstränga sig bättre för att inte minska avkastningen.

Vad tycker du att politikerna ska göra?

– Just nu handlar det om att uppmärksamma frågan så att fler förstår att alkohol- och tobaksindustrin också ska ligga under ett etiskt förstringsglas. Synen på vad som är etiska investeringar borde breddas till att vara mer än miljö och mänskliga rättigheter. Sedan tar alla processer lång tid. Det ska ske på ett snyggt och bra sätt.

Och var går gränsen? Ska även läkemedelsbolag och banker uteslutas?

– Jag förstår om fondförvaltarna känner oro. Men då får vi väl lösa det. Vi måste ju låta samhället utvecklas moraliskt. Vi är exem-

Linda Engström

FOTO: MALIN HUUSMANN

pelvis tacksamma för att några drev på för att vi skulle förbjuda barnaga i det här landet. Man ska inte sluta utvecklas för att man är orolig för var utvecklingen ska hamna.

Hur gör du själv med din premiepension?

– Jag har inte gjort något val. Det dras pengar på min lön och de hamnar någonstans.

Vad kommer du att göra nu med premiepensionen?

– Nu har jag förstått att de hamnar i AP7 och där kan de ju inte vara kvar. Mitt personliga ansvar handlar om att nu när jag fått reda på detta så ska jag agera. Man får ha lite civilkurage som individ också.